

Kúpeľníctvo v domácom turizme na Slovensku

Juraj Kerekeš¹

Domestic spa tourism in Slovakia

Abstract:

The basic aim of this study is to present the process of nationalization business Spa in domestic tourism basically uses natural quality water intended for bathing, appropriate climatic conditions and active, respectively passive movement of the tourist I Connection: Water - Motion – Air. Natural thermal and mineral waters and mineral water, as well as the health of the appropriate natural climatic environment associated with movement for the well being of the body have always been considered to be miraculous, remarkable, as they have the power to improve people's health with an extension of his physical life for up to two years.

Key words: *tourist, natural thermal and mineral water, natural climate, motion for comfort, spa facilities, swimming pools, thermal swimming pools, natural and artificial swimming pools, regional investment aid, geotourism*

JEL Classification: M10

Úvod

Kúpeľníctvo v turizme vo svojej základnej podstate uplatňuje prírodnú kvalitnú vodu, vhodné klimatické podmienky a aktívny, resp. pasívny pohyb turistu pri uplatnení prírodných živlov: Voda - Vzduch – Zem – Oheň s pridaním Pohybu. Jeho vznik možno datovať už od minulých storočí. Zásahu v kúpeľníctve má rozvoj poznania zdravia vhodnej prírodnej minerálnej vody, alternatívnej medicíny, budovanie kúpeľných miest a významne k tomu prispieva aj nová technika umožňujúca výstavbu kúpeľných a wellness zariadení, termálnych kúpalísk, akvaparkov, prírodných a budovaných kúpalísk. Vývoj nových aparátov zabezpečuje a urýchľuje zotavenie a relaxáciu turistu. Prírodné termálne a minerálne vody a termálne minerálne liečivé vody, ako aj zdravie vhodné prírodné klimatické prostredie spojené s pohybom pre pohodu tela sa odjakživa pokladali za zázračné, podivuhodné, keďže majú silu vylepšovať zdravie turistu s predĺžením fyzického života až o dva roky. Turizmus zohráva v hospodárstve Európskej Únie dôležitú úlohu a balíky cestovných, dovolenkových a výletných služieb (balíky služieb) majú na trhu turizmu významný podiel. Okrem tradičných distribučných reťazcov sa čoraz významnejším médiom, prostredníctvom ktorého sú cestovné služby ponúkané alebo predávané, stáva internet. Cestovné služby nie sú len kombináciami v podobe tradičných vopred stanovených balíkov služieb, ale často sú zostavené podľa potrieb turistov. Pre kúpeľníctvo v turizme sú balíky služieb ideálnou formou ponuky na efektívne využívanie pobytu turistu v kúpeľnom mieste a výlety do okolia v predmetnom regióne turizmu na Slovensku.

¹ Ing. Juraj Kerekeš, osobnosť cestovného ruchu SR, odborník z praxe v turizme, jurker@centrum.sk

1 Kúpeľníctvo v turizme a terminológia

Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV k terminológii turizmu, resp. cestovného ruchu uvádza: a) podľa Pravidiel slovenského pravopisu (r. 2013) slovo turizmus – mu (m.) nekodifikuje; b) podľa Slovníka cudzích jazykov (akademický) (r. 2005) slovo turizmus – mu (m.) kodifikuje ako: turistický cestovný ruch, turistický, cestovateľský priemysel, turistika; c) podľa Krátkeho slovníka slovenského jazyka 4 (r. 2003) slovo turizmus – mu (m.) kodifikuje ako: cestovný ruch; d) podľa Slovníka slovenského jazyka (r. 1959 – 1968) slovo turizmus – mu (m.) kodifikuje ako: zastaralo turistika. Na základe uvedeného je možno konštatovať, že význam slova turizmus je adekvátny k slovu cestovný ruch a ostáva na autorovi, resp. používateľovi aké slová použije. Názory autorov na klasifikáciu „zdravotného“ cestovného ruchu – turizmu - sa veľmi rôznia. Dlhodobu zaužívaný pojem na Slovensku „kúpeľný cestovný ruch“ (od r. 1995) bol neskôr zmenený a vložený istým spôsobom zavádzajúce slovo „zdravotný“.

Podľa prof. Ing. Mariana Gúčika, PhD. a ďalších z EF UMB vyjadrujú a zatriedujú „zdravotný“ cestovný ruch do hlavného druhu, resp. produktovej skupiny cestovného ruchu. „Zdravotný“ cestovný ruch pokladajú za jeden z možných spôsobov ovplyvňovania národného zdravia, ktorý budú naďalej ovplyvňovať nielen zmeny v demografickom vývoji sprevádzané starnutím populácie, ale aj narastajúci stres ekonomicky činného obyvateľstva a rast jeho zdravotného uvedomenia. Je preto nevyhnutné, aby liečebné kúpele ako poskytovatelia služieb liečebného zdravotníctva venovali pozornosť nielen seniorom, ale aj manažérom a obyvateľstvu stredného veku, vzhľadom na ich potreby, preferencie a kúpyschopnosť. Liečebné kúpele na Slovensku sú konfrontované poklesom financovania kúpeľnej starostlivosti aj prostredníctvom zdravotných poisťovní a rastom dopytu zdravotného uvedomenia ľudí, ktorí chcú preventívne ovplyvňovať svoje zdravie aj ako samoplatitelia a nositelia dopytu po produktoch medical wellness.

Čiastočne je známe ako sa pojem „zdravotný cestovný ruch“ dostal do vzdelávacích a žiaľ aj do strategických materiálov na Slovensku. Predpokladá sa, že Asociácia slovenských kúpeľov (dlhodobou predsedníčkou J. Zálešáková) vtesnaním zdravotníctva/medicíny do cestovného ruchu takýmto spôsobom pomáha k profitovaniu slovenských liečebných kúpeľov, ktoré sú spravidla odkázané na zdravotné poisťovne a kúpeľných pacientov. Uplatňujú indikačnú liečbu skupiny A – zdravotná poisťovňa platí celý pobyt; indikačnú liečbu skupiny B – zdravotná poisťovňa platí ubytovanie a stravu a skupinu samoplatiteľov - ľudia si platia celý pobyt vrátane kúpeľných procedúr. Kúpeľné liečebne a zariadenia, kde nemožno zaradiť turistu a v poslednom období aj bez účasti turistov a prevádzkovateľov turistických služieb, ostávajú neziskové až príjmovovo finančne stratové. Už samotný význam/pojem/slovo „zdravotný“ predurčuje, že táto oblasť patrí do medicíny/zdravotníctva a nie do spoločensko-ekonomicko-hospodárskej oblasti.

Podľa prof. JUDr. Ľudmily Novackej, PhD. z OF EUBA pojem medical tourism - zdravotný cestovný ruch - nemožno úplne vylúčiť z dôvodu jeho existenčného fungovania. Okrem zahraničných veľvyslancov absolvujú napr. na Poliklinike s nemocnicou MEdissimo v Bratislave – Petržalke zdravotné zákroky (možno aj operácie) aj ľudia - pacienti z Nemecka, pričom ich privádzajú nemecké cestovné kancelárie. Napr. opravy zubov, plastické operácie, očné vyšetrenia a pod. sú vykonávané v zdravotníckych zariadeniach pre cudzích štátnych príslušníkov, ktorí kvôli tomu pricestujú na Slovensko a zaplatia si nielen zdravotné úkony, ale aj ubytovanie

a ďalšie služby spojené s vycestovaním z krajiny trvalého bydliska. Aj na Slovensku sú agentúry, ktoré zabezpečujú k uvedeným službám napr. transfery z letiska vo Viedni, starostlivosť o rodinných príslušníkov, výplň voľného času a pod. a tým pre Slovensko v príjazdovom zahraničnom turizme vytvárajú ekonomický prínos. Zámorské krajiny južnej Ameriky žijú zo zdravotného cestovného ruchu, napr. Kolumbia, Venezuela poskytuje plastické operácie, kardio operácie, Kuba poskytuje rôzne lekárske procesy a terapie z prírodných morských liečivých zdrojov a pod.

„Viacerí v územiach miestnej a regionálnej územnej samosprávy zaznamenali snahu majiteľov kúpeľov vyhýbať sa plateniu daní do obecných rozpočtov a snahu dostať majetok do kategórie zdravotníckych zariadení, ktorí dane neplatia. Vláda však v tejto chvíli ešte netuší, že kúpeľný cestovný ruch, ktorý chce podporovať, pomaly mizne a nahrádza ho akási nová kategória - zdravotnícky cestovný ruch,“ (citácia: Igor Hus, primátor Turčianskych Teplíc, TASR, 25.02.2017). Dlhoroční odborníci v cestovnom ruchu (M. Bujna vyše 20 rokov; M. Ševčík od r. 1972; G. Kuliffay vyše 15 rokov) a ďalší skúsení vysokokvalifikovaní odborníci v turistických službách pôsobiaci v praxi sa jednoznačne vyjadrujú, že v spoločensko-ekonomicko-hospodárskej oblasti je vhodné používať pojem „kúpeľný cestovný ruch“. Kúpeľníctvo v turizme ako celoštátny ťažiskový druh, resp. produktová skupina cestovného ruchu a jeho ohraničenie s medicínou/zdravotníctvom/lekárstvom charakterizuje aj vyjadrenie, že „Hranicu medzi SPA health a SPA wellness, kam patria aj kúpele, termálne kúpaliská, akvaparky, umelé a prírodné kúpaliská a pod., nie je možné presne určiť“ (citácia J. Božíkovej, Inšpektorát kúpeľov a žriediel MZ SR, Veda v centre, CVTI SR, 2016). Pôvodne zásadný rozdiel bol v tom, že v SPA wellness centrách a zariadeniach nepracoval lekár.

Turista je návštevník, ktorý v navštívenom mieste aspoň raz prenocuje. Všeobecne podľa UNWTO v domácom turizme je to rezident, ktorého cesta zahŕňa minimálne jedno prenocovanie, ale nie dlhší čas ako šesť mesiacov. V zahraničnom turizme je to návštevník, ktorého cesta do inej krajiny zahŕňa aspoň jedno prenocovanie, ale netrvá dlhšie ako jeden rok. Z hľadiska dĺžky pobytu rozlišujeme dovolenkára a turistu, ktorý sa krátkodobo zdržuje v navštívenom mieste. Návštevník je subjekt turizmu, nositeľ dopytu po turizme, t.j. každý, kto uspokojuje svoje potreby počas cestovania a pobytu mimo miesta trvalého bydliska spotrebou statkov v turizme. „Podľa UNWTO (1991) takisto ide o cestujúceho, zahrňovaného do štatistiky turizmu, t.j. osobu, ktorá cestuje na prechodný čas do iného miesta, ako je obvyklé miesto jej pobytu, pričom hlavný účel cesty je iný ako vykonávanie zárobkovej činnosti v navštívenom mieste“ (citácia: GÚČIK, Marian a kol.: Cestovný ruch – hotelierstvo - pohostinstvo. SPN: Bratislava, 2006. ISBN 80-10-00360-3, Výkladový slovník).

Kúpeľníctvo v turizme inak nazývané aj SPA health & SPA wellness (poznámka: skratka SPA pochádza z latinských slov: Sanus Per Aquam – zdravie cez vodu – voda pre zdravie; a anglických slov: health – zdravie, zdravotný stav; wellness – zdravý životný štýl, pohyb pre pohodu) je na vzostupe na celom svete. Atribúty, ako sú „Voda – Vzduch – Zem – Oheň - Pohyb“ ovplyvňuje kúpeľné miesta, liečebné zariadenia a v nich ponúkané služby pre turistu založené aj na FBLR (Fyzioterapia, Balneológia, Liečebná Rehabilitácia), rekreačné kúpeľníctvo, wellness, možnosti využitia termálnych kúpalísk, pitie prírodnej minerálnej vody pre zdravie, ponuku pobytu na relaxáciu a oddych a rovnako aj ponuku na krátkodobé cestovné programy (fakultatívne výlety) s cieľom zlepšovať zdravie ľudí.

2 Kúpeľníctvo, prírodná minerálna voda a vhodné klimatické prostredie

Aktívne poskytovanie **ozdravovacieho, rekreačného, antistresového, skrášľovacieho a pod. pobytu turistu v meste alebo obci, kde sa vyskytuje prírodná minerálna voda, prírodná minerálna liečivá voda, resp. zdraviu prospešné klimatické prostredie**, poskytuje príležitostí pre domáci a medzinárodný turizmus aj v prepojení s popularizáciou turistických regiónov a Slovenskej krajiny. Minerálne a liečivé vody sa odjakživa pokladali za zázračne podivuhodné, keďže umožňujú umocňovať zdravie. Na území Slovenska sa vyskytuje 40 tis. prameňov obyčajných vôd, 200 vodopádov, vyše 6200 jaskýň vrátane kratších jaskýň previsového charakteru s čistými vodnými tokmi, pričom evidovaných je celkom 1 782 minerálnych zdrojov, 122 zdrojov je uznaných za prírodnú liečivú vodu a prírodnú minerálnu vodu a 45 odberných miest pre verejnosť. Veľké množstvo kvalitných prírodných minerálnych vodných zdrojov, čistý vzduch a nadštandardných služieb predurčujú kúpeľný turizmus za jednu z nosných produktových skupín v turizme na Slovensku. Kúpeľníctvo v domácom turizme s rehabilitačnými procedúrami je pre turistu prepojený s prevenciou, dosiahnutím zdravého životného štýlu, športovaním pre zdravie a pod. Mnohé slovenské kúpeľné podniky do svojho programu zaraďujú wellness služby, víkendové pobyty na skrášľovanie, odbúravanie stresu a pod., a to aj pod lekárskej dozom. Súčasne na Slovensku je vytvorená široká sieť termálnych kúpalísk a akvaparkov s vhodným realizovaním možností uplatňovania a využívania prírodných minerálnych vôd a vhodných klimatických podmienok priaznivých na zotavenie a relax.

Minerálna voda je podzemná voda s originálnym pôvodom akumulovaná v prírodnom prostredí, vyvierajúca na zemský povrch z jednej alebo viacerých prirodzených alebo umelých výstupných ciest, ktorá sa odlišuje od inej podzemnej vody najmä

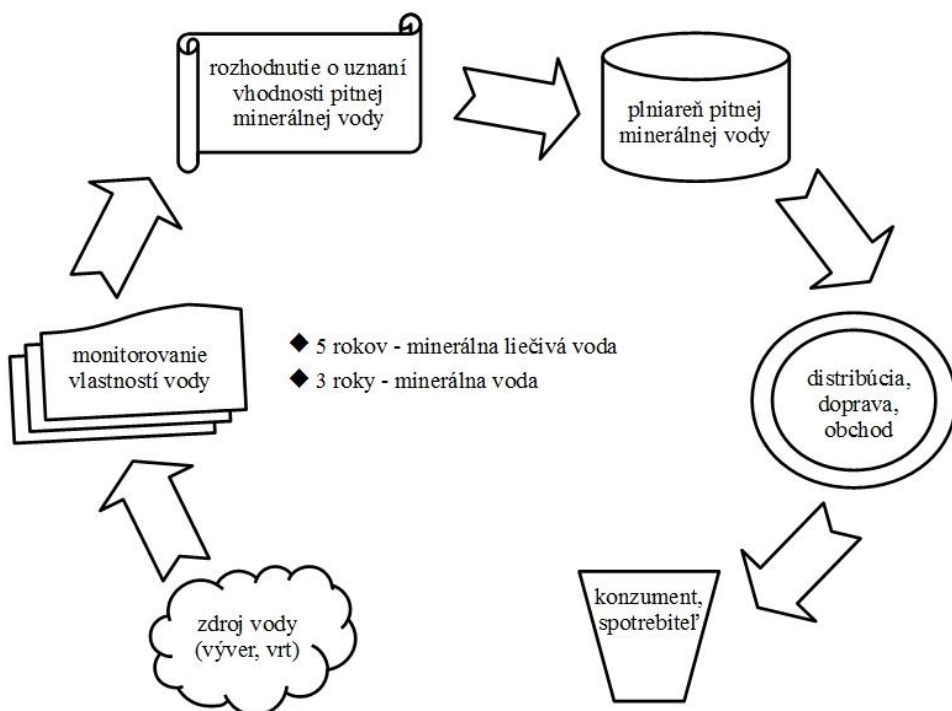
- svojím pôvodom,
- obsahom stopových prvkov,
- obsahom a charakterom celkových rozpustených tuhých látok presahujúcich 1 000 mg/l alebo obsahom rozpustených plyných látok presahujúcich 1 000 mg/l oxidu uhličitého, alebo najmenej 1mg/l sulfátu, alebo
- minimálnou teplotou vody **20°C** v mieste výveru.

Prírodná liečivá minerálna voda je voda, ktorá pre svoje zloženie vhodné na liečenie bola uznaná podľa zákona č. 538/2005 Z. z. o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Návrh na uznanie prírodnej minerálnej vody vyžaduje 3 ročné obdobie sledovania prírodného vodného zdroja a 5 ročné obdobie pre uznanie prírodnej liečivej vody. Obdobie sledovania klimatických ukazovateľov a kvality ovzdušia na uznanie vhodných klimatických podmienok na liečenie vyžaduje 3 ročné obdobie zosúladené s výsledkami dlhodobého sledovania najbližšej meteorologickej stanice príslušného územného turistického regiónu.

Monitorovací systém prírodných liečivých zdrojov a prírodných minerálnych zdrojov sa realizuje za účasti príslušne kompetentných organizácií zamerané na režimové sledovanie hydrogeologických, chemických, fyzikálnych, mikrobiologických a biologických ukazovateľov prírodných liečivých zdrojov (výverov), prírodných minerálnych zdrojov (výverov), pozorovacích vrtov, pozorovacích objektov a meteorologických ukazovateľov

príslušného územia v rozsahu určenom pre povolenie využívať prírodný liečivý zdroj alebo prírodný minerálny zdroj. Monitorovací systém prírodných liečivých zdrojov a prírodných minerálnych zdrojov je samostatnou časťou monitorovacieho systému životného prostredia. Až po absolvovaní laboratórnych, odborných, posudzovacích, medicínskych a územno správnych a ďalších procesov sa predkladá návrh na uznanie prírodnej liečivej alebo minerálnej vody. Návrh na uznanie prírodnej liečivej vody (prírodnej termálnej minerálnej liečivej vody) alebo prírodnej minerálnej vody (prírodnej termálnej minerálnej vody) sa predkladá Štátnej kúpeľnej komisii ktorá rozhodne o uznaní predmetnej vody, resp. vzduchu.

Obr. 1 Proces uznania pitnej minerálnej vody

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Územia na Slovensku majú rôznorodý prírodný a kultúrny potenciál, ktorý je možné využiť jednoznačne v prospech domáceho i medzinárodného turizmu. Kúpele a kúpeľné podniky sú vo väčšine krajín Európy súčasťou zdravotníckeho systému štátu, majú vplyv na vytváranie kultúrno-sociálneho zázemia, sú významným ekonomickým faktorom a vytvárajú priame a nepriame pracovné príležitosti. Kúpele sú súčasťou aj európskeho zdravotníckeho systému SPA health a rekondičných možností pri uplatňovaní SPA wellness. **Požiadavky na vhodný kúpeľný turizmus** možno charakterizovať ako súborný prvok trhu a výsledok pôsobenia rozličných biologických (potreby), psychologických (motívy), ekonomických (príjmy, ceny), sociálnych, kultúrnych, demografických a iných činiteľov pre ľudí poznaných princípmi behaviorálnej ekonomiky. Charakteristické znaky sú:

- komplexnosť (rôznorodé potreby si vyžadujú komplex služieb v cestovnom ruchu),
- periodickosť (v letných a zimných mesiacoch, cez víkendy a sviatky, mimosezónne

- ponuky),
- pružnosť (zmena požiadaviek pod vplyvom rôznych činiteľov),
- priorita (cestovný ruch je možné rozvíjať za predpokladu existencie dostatočného dopytu).

Ochrana prírodného liečivého zdroja a prírodného minerálneho zdroja pred činnosťami, ktoré môžu nepriaznivo ovplyvniť chemické, fyzikálne, mikrobiologické a biologické vlastnosti vody, jej zdravotnú bezchybnosť, množstvo vody a ich výdatnosť sa zabezpečuje ochrannými pásmami. Ochranné pásma sa určujú na základe podmienok vyplývajúcich z hydrogeologického kolektora podzemnej vody a ďalších prírodných faktorov a sú určované v dvoch stupňoch na základe odborných podkladov a posudkov vypracovaných odborne spôsobilou osobou.

Ochranné pásmo I. stupňa je určované pre územie výverovej oblasti alebo zaberajúce okolie prírodného liečivého zdroja a prírodného minerálneho zdroja. Ochranné pásmo I. stupňa pre výverovú (vrtnú) oblasť je určované, ak prírodné liečivé zdroje alebo prírodné minerálne zdroje sú zachytené plytko pod povrchom terénu alebo to vyžadujú geologické a hydrogeologické pomery. Pre prírodné liečivé zdroje alebo prírodné minerálne zdroje zachytené vrtmi vo väčšej hĺbke sa ochranné pásmo I. stupňa určí kruhom s polomerom 25 m od prírodného vodného zdroja, ak kolektor minerálnej vody bol od povrchu terénu chránený dostatočnou hrúbkou nepriepustných hornín. Každý prírodný liečivý zdroj a prírodný minerálny zdroj sa ochraňuje určením pásma fyzickej ochrany spravidla v rozsahu 10 x 10 m vo voľnom teréne.

Ochranné pásmo II. stupňa chráni hydrogeologický kolektor minerálnej vody, jeho tranzitno-akumulačnú, prípadne infiltračnú oblasť alebo ich častí. V ochrannom pásme II. stupňa sa môžu vymedziť čiastkové pásma s rôznou mierou ochrany. V ochrannom pásme II. stupňa je zakázané vykonávať všetky činnosti, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť fyzikálne, chemické, mikrobiologické a biologické vlastnosti prírodnej liečivej vody alebo prírodnej minerálnej vody, jej využiteľné množstvo, zdravotnú bezchybnosť alebo výdatnosť vodného liečivého minerálneho zdroja.

Tab. 1 Slovenské prírodné minerálne vody uznané v členských štátoch Európskej únie

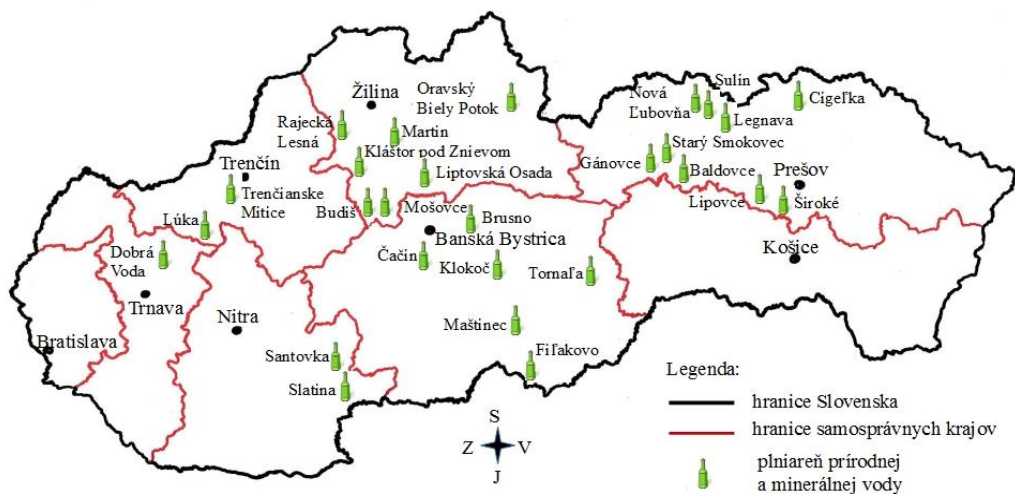
predajné označenie	názov zdroja	miesto využitia
Budiš	B-5	038 23 Budiš
	B-6	
Fatra	BJ-2	036 01 Martin – Záturčie
Fatra extra	BJ-4	
Maštinská	HM-1	987 01 Maštinec
Ave	ST-1	
Ľubovnianska	LZ-6 (Veronika)	065 11 Nová Ľubovňa
Gemerka	HVŠ-1	982 01 Tornaľa
Maxia	ŠB-12	
Baldovská	BV-1	053 04 Baldovce
	B-4A	
Odyseus	S-1 (Cifrovaný)	082 36 Lipovce
Salvator	S-2 (Salvator)	
Slatina	BB-2	935 84 Slatina
Čerínska minerálka	ČAM-1	974 01 Čačín

Mitická	MP-1	913 22 Trenčianske Mitice
Mitická plus	HG-3	913 21 Mníchova Lehota
Kláštorná	KM-1	038 43 Kláštor pod Znievom
Matúšov prameň	CC-1	916 34 Lúka
Korytnica	S-2 (Antonín)	034 72 Liptovská Osada – časť Korytnica
	S-7 (Klement)	
	HKV -2 (Fedorka)	
24 MAGNA	HKV -2 (Fedorka)	
Cígeľská	CH-1 (Štefan)	086 02 Cígeľka
Brusnianska	BC – 1 (Ondrej)	976 62 Brusno
Sulinka	MS-1 (Johanus)	Sulín, 065 45 Malý Lipník

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Zoznamom prírodných minerálnych vôd uznaných členskými štátmi Európskej únie vydaného Nariadením EÚ č. 2010/C 65/01 (text s významom pre EHP) a jeho doplnkom zo dňa 4. apríla 2017 boli uznané aj Slovenské prírodné minerálne vody [8.]. Na základe uznaných parametrov sú minerálne vody plnené do pet fliaš, resp. sklenených fliaš u ktorých je potrebné dodržiavať zdravotné kritériá, pričom každá fľaša obsahuje vinetku s textom obsahujúcim kvalitu zloženia prírodnej minerálnej vody.

Obr. 2 Miesta plniarní prírodných a minerálnych vôd na Slovensku v dlhodobom

horizonte

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Právnické osoby a fyzické osoby - podnikatelia, ktoré prevádzkujú zariadenia s využívaním prírodných minerálnych vôd a ich plnia do spotrebiteľských obalov, nesmú tieto vody označovať ako liečivé a zariadenia ako liečebné. Takisto nesmú ich propagovať, ak neboli uznané za prírodné liečivé zdroje a nebolo vydané povolenie na ich prevádzkovanie. V prípade porušenia zákazu sa dopúšťajú správneho deliktu a môžu byť aj finančne vysoko sankcionované. Obal (sklenená, resp. pet fľaša) na minerálnu vodu musí obsahovať etiketu s popisom jej podstatných vlastností.

Okrem ďalších legislatívno právnych usmernení dotýkajúcich sa prírodných liečivých

vôd, prírodných liečebných kúpeľov, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách sa správneho deliktu dopustí fyzická osoba - podnikateľ alebo právnická osoba aj v prípade, ak nepoužíva informačný systém poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ktorý má overenie zhody a nezabezpečí technické zariadenia slúžiace na autentizáciu v národnom zdravotníckom informačnom systéme.

Svetový deň vody, ktorý pripadá na 22. marca je medzinárodnou aktivitou, ktorej myšlienka vznikla v roku 1992 na Konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji (UNCED) v Rio de Janeiro. Jeho cieľom je zvýraznenie významu vody pre ľudstvo a upozornenie na udržateľné riadenie zdrojov sladkej vody. Slovensko sa množstvom, výdatnosťou a prírodným chemickým zložením pramenitých, minerálnych a liečivých vôd zaraďuje medzi najvýznamnejšie krajiny v Európskej únii a vo svete. Ich rozloženie na území Slovenska je nerovnomerné, najväčšiu hustotu dosahujú v pásme tiahnucom sa od Bardejova a Prešova, cez Popradskú kotlinu, Liptov, Turiec, Strážovské vrchy až po Trenčín. Ďalšou oblasťou s vysokou hustotou výskytu prameňov je údolie Hrona od prameňa po Zvolen a západná časť Slovenského rudohoria. Najmenej výverových prameňov sa vyskytuje v oblasti Východoslovenskej a Podunajskej nížiny. Minerálna voda v horských a podhorských oblastiach sa na zemský povrch dostáva prirodzenými vývermi, v nížinných oblastiach prevažujú hydrogeologické vrty.

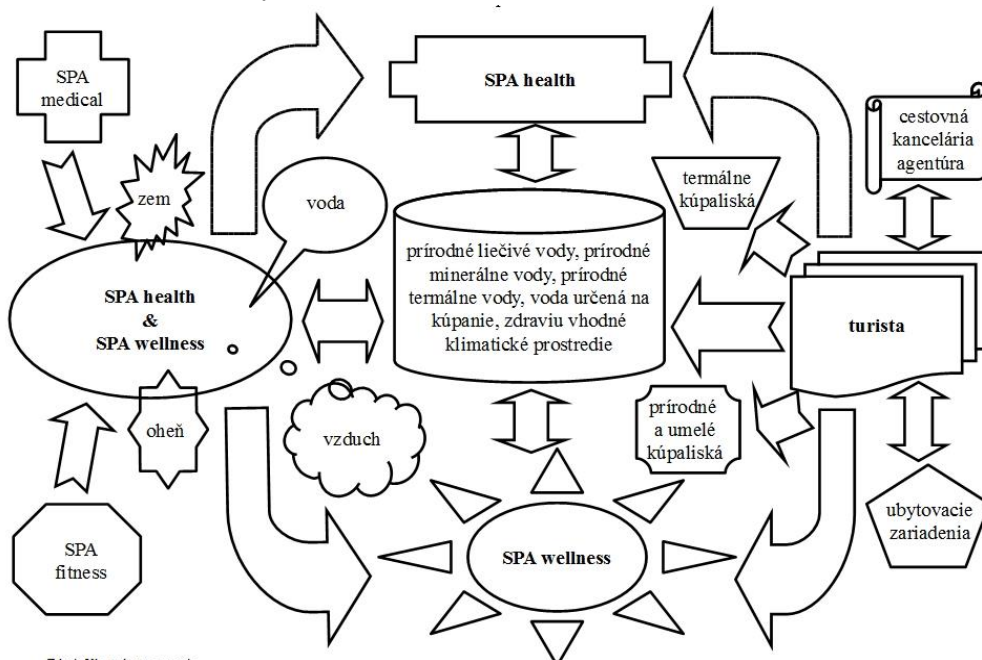
3 Kúpeľníctvo v turizme

SPA health & SPA wellness sa nerealizuje iba účinkom liečebných zdrojov, ale pozitívne na ňu vplývajú komponenty komplexnej kúpeľnej starostlivosti, t.j. lekárske vyšetrenia, kúpeľné procedúry, diétny stravovací systém a pod. Skutočnosť, že kúpeľný turizmus sa realizuje aj formou relaxačných pobytov so zdravotnou funkciou, je na Slovensku zakotvená aj v Štatúte kúpeľných miest. Tento dokument čiastočne determinuje a obmedzuje v slovenských kúpeľných miestach hlučnejší spoločenský život.

Turisti hľadajúci relax, regeneráciu, rekreáciu, prevenciu a oddych vyhládávajú kúpeľné miesta, t.j. územie obce alebo časť územia obce, na ktorom sa nachádzajú prírodné liečivé zdroje, prírodné liečebné kúpele, kúpeľné liečebne a iné zariadenia potrebné na vykonávanie kúpeľnej starostlivosti a sú významné z pohľadu prevádzkovania turizmu domáceho i medzinárodného. V kúpeľných miestach vhodných pre rozvoj domáceho turizmu sa nachádzajú aj kúpeľné liečebne, ktoré sú samostatné zdravotnícke zariadenia, resp. ubytovacie zariadenia v ktorých sa poskytuje aj zdravotná starostlivosť na stabilizáciu zdravotného stavu, regeneráciu zdravia alebo prevenciu chorôb a ktoré využíva prírodné liečivé vody alebo klimatické podmienky vhodné na liečenie uznané na poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Kúpeľné liečebné ubytovacie zariadenia možno prevádzkovať len na základe povolenia, ktoré vydáva Štátna kúpeľná komisia, ktorá vedie register povolení na prevádzkovanie prírodných liečebných kúpeľov a kúpeľných liečební. Register podľa žiadostí na prevádzkovanie spravidla obsahuje aj údaje o ubytovacích, zdravotníckych a iných zariadeniach potrebných na poskytovanie kúpeľnej starostlivosti, ako aj stanovisko kúpeľného miesta (mesta alebo obce), na ktorej území má byť povolené prevádzkovanie prírodných liečebných kúpeľov alebo kúpeľných liečební. Podľa Ministerstva zdravotníctva SR a Inšpektorátu kúpeľov žriediel sú evidované a schválené žiadosti z roku 1995 až 1999 formou vydania štatútov kúpeľných miest. Svojim obsahom sú už historické a nespĺňajú súčasné a budúce inovatívne zámery v prospech kúpeľníctva a kúpeľného turizmu. Ak zanikli podmienky na ich vhodné prevádzkovanie, štátna

kúpeľná komisia vykoná zrušenie povolenia na prevádzkovanie prírodných liečebných kúpeľov a kúpeľných liečební. Stanovisko poskytuje aj obec alebo mesto, na ktorej území bolo povolené prevádzkovanie prírodných liečebných kúpeľov alebo kúpeľných liečební.

Obr. 3 Interakcie kúpeľníctva v turizme - SPA health & SPA wellness

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V súčasnosti v mnohých SPA health zariadeniach, predovšetkým tam, kde ponúkajú preventívne programy, pracuje lekár, resp. zdravotní špecialisti, napr. balneologické zdravotné sestry, fyzioterapeuti, dietológovia a pod. Nové a rýchlo sa rozvíjajúca produktová skupina kúpeľníctva v turizme dnes globálne ponúka SPA wellness pobyty s využitím prírodných minerálnych a klimatických zdrojov alebo bez nich. Sporadicky ponúka aj tzv. neakútne SPA health formou úkonov, ako sú napr. dentálne úkony, estetická chirurgia s doplnkom uplatňovania prírodnej liečivej minerálnej vody, resp. netuberkulózne opatrenia v priaznivom klimatickom prostredí.

Rozdiel medzi zdravotným a kúpeľným turizmom ešte možno charakterizovať nasledovne: Zdravotný (medical) turizmus je invazívna forma liečenia a znamená pre kúpeľného pacienta zlepšenie zdravotného stavu liečením a aj liečebný oddych, t.j. nie je voľnočasová aktivita, ale forma liečby, kde je nemožné voľne realizovať turistiku z dôvodu pozície kúpeľného pacienta v liečebných kúpeľoch a dodržiavania kúpeľného režimu s lekárskeym dozorom. Kúpeľný turizmus je voľnočasová aktivita využívajúca prednosti prírody v destinácii a príslušných územiach, výber ubytovacích zariadení podľa klasifikačných znakov, gastronómiu podľa výberu a chuti turistu a fakultatívnych výletov a zájazdov ponúkaných pre turistu a pod.

Tab. 2 Rozdiely medzi kúpeľným a zdravotným turizmom

parameter	kúpeľný turizmus	zdravotný turizmus
cieľ	dovolenka na zotavenie	pracovne neschopný
dĺžka pobytu	3 – 7 dní	21 - 28 dní
liečebné zdroje	individuálne požadované	nutné pri ochoreniach
požadovanie	rekreácia, regenerácia	pooperačné stavy
starostlivosť	zdravotná služba prvej pomoci	so zdravotným personálom
lekár	nedôležitý	dôležitý
výber procedúr	všeobecne odporúčaný	podľa liečebnej indikácie predpíše lekár
procedúry	individuálny dozor	zdravotný a lekársky dozor
SPA wellness	prevencia pre zdravie	bez liečby
akvaparky	relaxácia	bez liečby
kúpaliská	voľnočasová aktivita	bez liečby

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Podľa všetkých aj vyššie uvedených charakteristík kúpeľného, resp. zdravotného turizmu je možné predmetnú oblasť klasifikovať v terminológii ako „kúpeľníctvo v turizme“, resp. „kúpeľníctvo v cestovnom ruchu“. Pojem „kúpeľníctvo“ vo svojej podstate obsahuje všetky atribúty, ako sú „Voda - Vzduch - Zem - Oheň – Pohyb“ ovplyvňujúce kúpeľné miesta, prírodné liečebné procedúry, rekreačné kúpeľníctvo, wellness, akvaparky, možnosti využitia termálnych kúpalísk, pitie prírodnej minerálnej vody pre zdravie a tým aj ponuku pobytu na relaxáciu a oddych, rovnako aj ponuku balíkov cestovných služieb a cestovné programy (fakultatívne výlety) s cieľom všestranne zlepšovať zdravie ľudí.

4 Wellness a termálne kúpaliská

Wellness a kúpeľníctvo sa zameriava na proces uvedomovania si a smerovania k neustálemu zvyšovaniu spokojnosti s vlastnou existenciou jednotlivca a bude naďalej ovplyvňovať nielen zmeny v demografickom vývoji sprevádzané starnutím populácie, ale aj narastajúci stres ekonomicky činného obyvateľstva a rast jeho zdravotného uvedomenia. Wellness masérská služba je novo klasifikovaná ako viazaná živnosť v zmysle Živnostenského zákona (skupina 214, poradové č. 53a.) a vyžaduje osvedčenie o čiastočnej alebo úplnej kvalifikácii. Wellness proces znamená skutočnosť, že zlepšenie je vždy možné a uvedomovanie, že neustále sú získavané nové informácie na zlepšenie a pozdvihnutie celkového stavu turistu. S týmto procesom sú spájané aj možnosti voľby a rozhodovania o rade pohybových príležitosti, pričom sú vyberané tie varianty, ktoré najlepšie prispievajú k napĺňaniu pocitu pohody. Pešou turistikou, prechádzkami v zdraví vhodnom klimatickom prostredí, ako aj cykloturistikou v kúpeľných miestach a ich okolí vzniká ideálna možnosť na získanie ďalších spôsobov ovplyvňovania zdravia turistu.

Wellness aktivity spočívajú v pozitívnom prístupe k životu, ktorý kladie dôraz na celého človeka. Je to integrácia tela, mysle a ducha, a uznanie všetkého čo ľudia robia, myslia si, cítia a veria, má vplyv na udržanie si dobrej zdravotnej rovnováhy turistu. Na Slovensku je vybudované malé množstvo ubytovacích zariadení poskytujúcich SPA wellness [2.]. Strediská/centrá termálnych kúpalísk alebo wellness zariadenia vytvárajú komplexné stredisko turizmu a v jeho kompetencii je poskytovanie najmenej troch služieb turizmu, napríklad ubytovacie služby, stravovacie služby, doplnkové služby – kúpanie, športovo-relaxačné služby, fitness, kultúrno-poznávacie služby tvoriace jeden celok v jednej lokalite. Stredisko/centrum termálneho kúpaliska, resp. wellness hotel poskytuje turistom rozsah služieb stanovený pre príslušnú klasifikáciu a triedu ubytovacieho zariadenia. Ako wellness hotel možno označiť hotel, ktorý spĺňa požiadavky hotela triedy 3* až 5* a spravidla spĺňa fakultatívne znaky stanovené špeciálne pre wellness služby.

Tab. 3 Vybrané SPA wellness zariadenia na Slovensku

názov SPA wellness	vstupné na deň dospelý/dieťa (€)	hĺbka bazénov (m)	teplota vody (°C)	otvorené bazény zima / leto (počet)
Wellness hotel Zochova chata Modra-Harmónia	50,00	1,8	30	1 / 1
SAI Wellness akvapark Senec	22,00 – 12,00	0,2 – 1,8	28 - 32	1 / 3
Wellness hotel Orchidea Veľký Meder	5,00 / 2,50	0,9 – 1,3	30 - 33	2 / 2
RELAX [®] AQUA & SPA Trnava	13,00 / 18,00	0,2 – 1,3	28 - 38	4 / 4
x-bionic@sphere Wellness Arena Šamorín - Čilistov	50,00 / 42,00	sauny – 7 druhov, jacuzzi, soľná jaskyňa, masáže, turecký kúpeľ		
Wellness Kalná nad Hronom	3,00 / 2,50	1,3	32 - 34	1 / 1
Relax centrum Palárikovo	12,00 / 7,00	1,2 – 1,8	31	1 / 1
Wellness Zelená žaba Trenčianske Teplice	9,50 / 5,00	1,2 - 18	28 -30	0 / 2
Wellness hotel Kaskády Sliač - Sielnica	20,00 / 9,60	1,2 – 1,8	32	2 / 3
Miraj Resort Lučenec	10,00 / 5,00	1,2 – 1,5	27	0 / 2
hotel SITNO Vyhně	9,00 / 4,50	0,3 – 1,2	28 - 38	6 / 8
Termal Raj, hotel Sorea Máj Liptovský Ján	5,00 / 3,30	0,7 – 1,8	28	2 / 2
Kúpele APHRODITE Rajecké Teplice	28,00 / 18,00	0,1 - 1,2	20 - 40	7 / 7
Wellness Hotel Patince	13,00 / 9,00	0,6 – 1,2	31 - 36	4 / 6
Wellness Spa	5,00 / 3,50	0,2 – 1,2	32 - 36	3 / 3

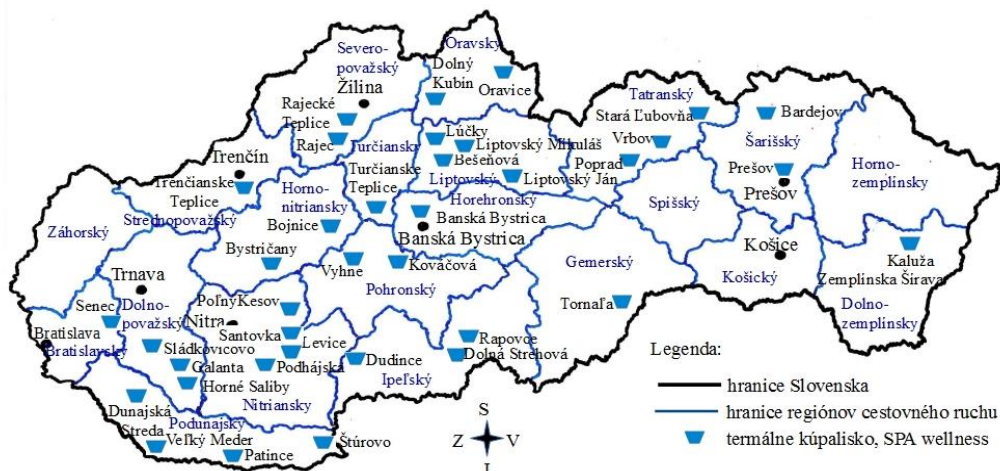
Bardejovské Kúpele				
Wellness Grand hotela Permon - Podbanské	12,00	1,2 – 1,9	30	3 / 3
AQUA Relax, Hotel Sorea TITRIS Tatranská Lomnica	12,80 / 10,20	1,2	27 - 32	2 / 2
hotel International Veľká Lomnica	8,00 / 4,00	1,2 – 1,3	30 - 36	2 / 2
Wellness svet - hotel Sorea TRIGAN Štrbské Pleso	16,00 / 10,00	0,2 – 1,2	32	2 / 2
Wellness URANIA - hotel Sorea URÁN Tatranská Lomnica	10,00 / 8,00	0,1 – 1,3	32	2 / 2

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V neposlednom rade uplatňovanie slovenského systém kvality služieb v cestovnom ruchu (SSKS CR), ako inovatívny a dobrovoľný nástroj určený pre organizácie pôsobiace v turizme je schopný systematicky pomáhať pri zvyšovaní ponuky vhodných služieb, získavaní odborných znalostí a zvyšovaní konkurencieschopnosti týchto organizácií. SSKS CR významne pôsobí ako nástroj štátnej politiky turizmu slúžiaci na podporu rozvoja a zlepšovania kvality poskytovaných služieb. Zapojenie organizácií do systému umožní SPA wellness ubytovacím zariadeniam získať odborné znalosti a praktické skúsenosti z oblasti riadenia kvality v službách, ktoré môžu ďalej využiť pri vlastnom rozvoji. Úspešné organizácie získajú prestížnu, medzinárodne porovnateľnú značku, ktorá pre turistu predstavuje príslub kvality služieb pre kúpeľníctvo v domácom turizme.

Wellness, ako životný štýl s pohybom pre zdravie má za cieľ dosiahnuť prežívanie radosti a pohody v živote. Podľa klasifikačných znakov na ubytovacie zariadenia a ich zaradovanie do kategórií a tried SPA wellness ubytovacie zariadenia majú spĺňať požiadavky určené na špecifické prechodné pobyty spojené s odbornou starostlivosťou a rehabilitáciou turistov. Wellness hotel je vybavený funkčnými športovými a rekreačnými zariadeniami, ktoré sú turistom k dispozícii a ponúka racionálnu stravu. Wellness hotel turistom poskytuje rozsah služieb stanovený pre príslušnú triedu hotela. Medzi fakultatívne znaky SPA wellness možno zaradiť krytý bazén s vodou určenou na kúpanie, kúpalisko s vyhrievanou vodou alebo termálne kúpalisko s vodou určenou na kúpanie, whirlpool, parný kúpeľ, sauna, vodoliečba, lekár v objekte, ponuka liečebnej starostlivosti, ponuka diétnej kuchyne alebo inej kuchyne zameranej na zdravý výživu, solárium, kvalifikovaná masáž, relaxačná technika, resp. relaxačná terapia, posilňovňa s minimálne štyrmi prístrojmi, športový terapeut, pohybová gymnastika, kozmetika, kaderníctvo, manikúra a pedikúra v objekte, priestory na ochladenie a na odpočinok, ponuka tradičných jedál charakteristických pre daný región turizmu v území Slovenska [5].

Obr. 4 Vybrané termálne kúpaliská a SPA wellness v regiónoch turizmu na Slovensku

Zdroj: Vlastné spracovanie.

5 Kúpeľné miesta v turistických regiónoch

Do kúpeľných miest sa už nechodí iba kvôli liečbe, občania a turisti ich využívajú aj ako formu relaxu a na doplnenie fyzických a psychických síl. Pri pobyte sa nelieči len telo, ale harmonizujú sa všetky zmysly. Blahodarný účinok vlastností prírodných minerálnych vôd účinne vplyva na celkový stav človeka. Trendom je inovovať, predbehnúť konkurenciu a zároveň sa od nej učiť. Turisti sú náročnejší a očakávajú kvalitu za primeranú cenu. Ku kúpeľom s celoslovenským a medzinárodným významom patrí 30 kúpeľných miest, pričom v roku 2016 bol počet evidovaných hotelov 3* až 5* kúpeľných 17 a wellness 24. SPA health & SPA wellness prináša zamestnanosť v príslušnom regióne, príjmy do štátnej pokladnice, miestnej a regionálnej územnej samosprávy, je prvkom zlepšenia zdravia obyvateľstva, podporuje príchod turistov, zvyšuje kredit krajiny, podlieha globalizácii a preto je potrebné sledovať trendy a nepretržite sa prispôsobovať novým požiadavkám zo strany potenciálnych klientov. Na vznik a existenciu kúpeľných miest je nevyhnutné mať:

- miestny prírodný liečivý zdroj (liečivá voda, liečivé peloidy, liečivé plyny, prírodné liečivé podmienky mora, klimatické podmienky vhodné na liečenie, uznaný prírodný systém liečby),
- miestny prírodný termálny minerálny zdroj,
- kvalitné životné prostredie,
- špecifické a chránené kúpeľné prostredie,
- zdravotnícke zázemie pre rehabilitáciu a liečbu (prevenciu primárnu a sekundárnu),
- vhodné vybavenie pre wellness aktivitu.

Poskytovaním kúpeľnej starostlivosti v jednotlivých kúpeľných liečebniach a prírodných liečebných kúpeľoch vo vzťahu k prírodným liečivým vodám a zdraviu vhodného klimatického prírodného prostredia sú ponúkané a vykonávané procedúry na základe uznania liečebnej indikácie [2.]. Takisto aj niektoré SPA wellness ubytovacie zariadenia poskytujú kvalifikované procedúry za účelom zvýšenia zdravia turistu.

Tab. 4 Indikačný zoznam pre kúpeľnú zdravotnú starostlivosť podľa prírodných liečivých vôd a vhodných klimatických podmienok

číslo indikácie	názov indikácie	vlastnosti prírodnej minerálnej vody a zdraviu vhodné klimatické podmienky
I. XXI.	Choroby onkologické	voda uhličitá, voda z príslušnej indikácie podľa postihnutého systému v organizme, vhodné klimatické podmienky
II. XXII.	Choroby obehového ústrojenstva	voda uhličitá, jódová
III. XXIII.	Choroby tráviaceho ústrojenstva	voda síranová (Na^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+}), hydrogénuhličitanová, sírna (choroby pečene)
IV. XXIV.	Choroby z poruchy látkovej výmeny a žliaz s vnútornou sekréciou	voda síranová (Na^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+}), hydrogénuhličitanová, sírna (choroby pečene), chloridovo-sodná - pre indikáciu IV/1, jódová – indikácie IV/3,4 a XXIV/2,3, vhodné klimatické podmienky – pre indikáciu IV/5
V. XXV.	Netuberkulózne choroby dýchacích ciest	voda hydrogénuhličitanovo-sodná, soľanka, vápenatá vhodné klimatické podmienky
VI. XXVI.	Choroby nervové	voda sírna, jódová, radónová, termálna s teplotou nad 35 °C
VII. XXVII.	Choroby pohybového ústrojenstva	voda uhličitá s minimálnym obsahom CO_2 v aplikačnom mieste 1 000 mg/l (vaňa, bazén), sírna, jódová, radónová, termálna s teplotou nad 35 °C
VIII. XXVIII.	Choroby obličiek a močových ciest	voda hydrogénuhličitanová, síranová, vápenatá, uhličitá, termálna s teplotou nad 35 °C
IX.	Choroby duševné	voda uhličitá, vhodné klimatické podmienky
X. XXX.	Choroby kožné	voda sírna, soľanka
XI. XXIX.	Choroby ženské a gynekologické	voda soľanka, jódová, uhličitá, radónová, termálna s teplotou nad 35 °C
XII.	Choroby z povolania	voda z príslušnej indikácie podľa postihnutého systému v organizme, vhodné klimatické podmienky

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Kúpeľné podniky v mestách a obciach Slovenska so štatútom kúpeľného miesta prevádzkujú zdravotnú starostlivosť s indikáciou priaznivosti pôsobenia na organizmus formou kúpeľnej liečby. Zoznam miest a obcí so štatútom kúpeľného miesta s vlastnosťami prírodnej liečivej minerálnej vody a zdraviu vhodného klimatického prostredia priaznivo pôsobiach na organizmus ľudí je naznačený nasledovne:

Mesto/obec: Dudince, Nimnica, Bardejovské kúpele, Sliač, Vyšné Ružbachy, Brusno

Priaznivo pôsobí na: Ochorenia obehového ústrojenstva (srdce, cievy, chlopňové chyby).

Mesto/obec: Bardejov, Brusno, Nimnica, Lúčky, Turčianske Teplice, Sklené Teplice, Trenčianske Teplice, Kováčová, Vyšné Ružbachy

Priaznivo pôsobí na: Ochorenia tráviaceho ústrojenstva (žalúdok, pečeň, žľazník, pankreas).

Mesto/obec: Bardejov, Bojnice, Číž, Lúčky, Trenčianske Teplice, Vyšné Ružbachy, Liptovský Ján, Štós, Brusno, Dudince, Nimnica, Piešťany, Smrdáky, Turčianske Teplice, Rajecké Teplice, Sklené Teplice, Vysoké Tatry (Nový Smokovec, Tatranské Zruby)

Priaznivo pôsobí na: Ochorenia z povolania.

Mesto/obec: Bardejov, Číž, Brusno, Lúčky, Štós, Kováčová, Sklené Teplice, Trenčianske Teplice, Liptovský Ján, Vysoké Tatry (Nový Smokovec, Tatranská Polianka), Nimnica, Vyšné Ružbachy, Červený Kláštor

Priaznivo pôsobí na: Ochorenia látkovej výmeny a žliaz s vnútorným vylučovaním (cukrovka, obezita, stavy po operácii štítnej žľazy).

Mesto/obec: Trenčianske Teplice, Bojnice, Sklené Teplice, Rajecké Teplice, Smrdáky, Piešťany, Dudince, Bardejov, Bojnice, Lúčky, Turčianske Teplice, Kováčová, Vyšné Ružbachy, Číž, Sliač, Nimnica

Priaznivo pôsobí na: Ochorenia pohybového ústrojenstva (chrbtica, kĺby, svaly).

Mesto/obec: Bardejov, Lúčky, Liptovský Ján, Nimnica, Štós, Lučivná, Vysoké Tatry (Tatranská Kotlina, Tatranské Zruby, Horný Smokovec, Nový Smokovec, Tatranská Polianka), Červený Kláštor

Priaznivo pôsobí na: Netuberkulózne choroby dýchacích ciest (pľúca, nosné a krčné ústrojenstvo).

Mesto/obec: Vyšné Ružbachy, Štós, Vysoké Tatry (Nový Smokovec), Červený Kláštor

Priaznivo pôsobí na: Ochorenia duševné (depresie, neurózy).

Mesto/obec: Trenčianske Teplice, Smrdáky, Červený Kláštor

Priaznivo pôsobí na: Ochorenia kožné (psoriáza, dermatitídy, ekzémy).

Mesto/obec: Dudince, Bardejov, Lúčky, Piešťany, Turčianske Teplice, Kováčová, Číž, Bojnice, Sklené Teplice, Rajecké Teplice, Trenčianske Teplice, Nimnica

Priaznivo pôsobí na: Ochorenia nervové (neuropatie, ischias, parkinson, polyneuropatie)

Mesto/obec: Turčianske Teplice, Bardejov, Bojnice, Kováčová, Vyšné Ružbachy

Priaznivo pôsobí na: Ochorenia obličiek a močových ciest (opakujúce sa zdĺhavé zápaly močových ciest, časté zápaly, stavy po operáciách).

Mesto/obec: Trenčianske Teplice, Číž, Bardejov, Kováčová, Štós, Sliač, Vyšné Ružbachy, Liptovský Ján, Nimnica, Lúčky, Sklené Teplice, Červený Kláštor

Priaznivo pôsobí na: Ochorenia onkologické (rakovina, nádorové ochorenia).

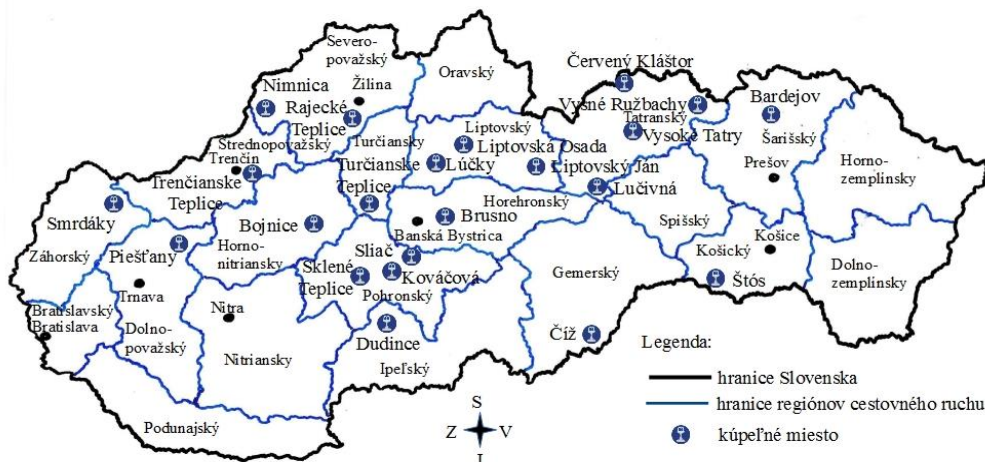
Mesto/obec: Bardejov, Bojnice, Číž, Kováčová, Nimnica, Sliač, Turčianske Teplice, Trenčianske Teplice, Sklené Teplice, Rajecké Teplice, Lúčky, Vyšné Ružbachy

Priaznivo pôsobí na: Ochorenia ženské (myómy, cisty, endometrióza, zápaly, nádory, polypy, poruchy menštruačného cyklu).

Kúpeľné liečebne a zariadenia sú prevádzkované v právnej forme akciových spoločností, resp. spoločností s ručením obmedzeným (na Slovensku je 30 prevádzkovateľov). Kúpeľné zariadenie je zdravotníckym zariadením spravidla s neplatením dane za ubytovanie (lôžko) a dane za pozemky. Ide o zariadenie, ktoré poskytuje procedúry a ambulantnú starostlivosť, ale vo voľnom čase si kúpeľní klienti (pacienti) svoj program zabezpečujú podľa vlastných predstáv a ponuky kúpeľného domu. Výrazný rozdiel je medzi nemocenským zariadením a kúpeľmi. Kúpele nezabezpečujú nepretržitú 24-hod. starostlivosť v príslušnej kúpeľnej liečebni a nedisponujú príslušne potrebným počtom zdravotných sestier a lekárov a rovnako ich ohodnotenie sa od zdravotných sestier v zdravotníckych zariadeniach značne líši. Dlhodobo neodvádzajú miestnej územnej samospráve daň za ubytovanie (lôžko) a daň

z pozemkov aj napriek skutočnosti, že svojou prevádzkou vykonávajú činnosti adekvátne hotelovým ubytovacím zariadeniam klasifikovaných v turizme. Neadekvátne, nekorektné a nerealizovateľné je, aby kúpele žiadali vrátenie dane z ubytovania, napr. v prípade Turčianskych Teplíc, kde žiadajú miestnu územnú samosprávu vrátiť kúpeľnej spoločnosti daň z ubytovania za roky 2007 – 2012 vo výške 617 tis. €.

Obr. 5 Kúpeľné miesta v slovenských regiónoch turizmu

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Záujem o zdravotnú starostlivosť majú kúpeľní pacienti a aj chorí turisti, ktorých zdravotný stav predpokladá aplikáciu kúpeľného liečenia v súlade so stanovenou indikáciou. Záujemcovia o kúpeľnú liečbu v rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe zdravotného poistenia, prípadne s možnosťou úhrady za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti spravidla uplatňujú ponuky zdravotných poisťovní.

Kúpeľným miestam (mestá alebo obce) so štatútom kúpeľného miesta a s liečebnými kúpeľnými ubytovacími zariadeniami sa tak nedostávajú adekvátne finančné prostriedky podľa § 37 až § 43 zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov, pretože ubytovanie je zákonne odplátne za prechodné ubytovanie fyzickej osoby v ubytovacom zariadení, ktorého kategorizáciu určuje zákon č. 277/2008 Z. z. ktorým sa ustanovujú klasifikačné znaky na ubytovacie zariadenia pri ich zaradovaní do kategórií a tried v znení neskorších predpisov. Pretože zákon o miestnych daniach zaviedol v § 37 pri predmete dane za ubytovanie odkaz iba k § 3 zákona č. 277/2008 Z. z., z uvedeného dôvodu sú na účely tejto dane záväzné iba ubytovacie kategórie vymedzené v predmetnom ustanovení, napr. kúpeľný hotel, wellness hotel. Vzhľadom na k súčasnosti zastaralých štatútov kúpeľných miest (z roku 1995 až 1999) je vhodné a potrebné preklasifikovať ubytovacie zariadenia prevádzok kúpeľných liečební resp. zdravotných zariadení (kúpeľných domov, kúpeľných zariadení, kúpeľných ubytovní a pod.) na ubytovacie zariadenia kategorizovaných podľa klasifikačných znakov do kategórií a tried v zmysle zákona č. 277/2008 Z. z.. Podnet môže podať kúpeľné miesto - mesto alebo obec – a po uznaní štátnou kúpeľnou komisiou a schválení vládou SR vzniká možnosť efektívneho finančného

nástroja k ďalšej obnove prostredia v kúpeľnom mieste a udržateľného rozvoja turizmu.

Rast dopytu po kúpeľnom turizme spojený s aktívnou chôdzou, tzv. Active Walking, resp. chôdzou so špeciálnymi palicami tzv. Nordic Walking je vyvolaný rozvojom civilizačných chorôb, najmä nadváhy, vysokého pracovného tempa, potreba odpočinku, zbavenia sa stresu a zmien v spôsobe života a pod.. Je namieste, aby sa pre ľudí v problematike SPA health & SPA wellness venovala náležitá pozornosť, s realizáciou vo voľnom čase a financovaná z vlastných prostriedkov turistov. Na zlepšenie uplatnenia sa kúpeľníctva v turizme je potrebné v prijateľnej miere využívať vzácne vlastnosti prírodných termálnych a minerálnych prameňov, vhodné klimatické prostredie, skvalitniť mikroštruktúru kúpeľných miest, kúpeľného prostredia, miest a obcí s termálnymi kúpaliskami, akvaparkami, prírodnými a budovanými kúpaliskami, obohatiť ponuku o doplnkové služby, rozšíriť možnosti aktivít pre voľný čas vo forme tzv. relaxačných balíčkov a fakultatívnych výletov. Európske krajiny sú významné najmä pre kvalitu vôd, vhodné klimatické prostredie a nadštandard služieb v ubytovacích zariadeniach. Produkt SPA health & SPA wellness, spravidla uplatňovaný v dĺžke 4 až 7 dní, je významnou produktovou skupinou v turizme a v súlade s trendmi v Európe [2.] ktoré sa v súčasnosti intenzívne rozvíjajú.

V Európe sú dva prúdy kúpeľníctva spojené s turizmom. Jedna skupina krajín sa zameriava na tradičné liečebné kúpeľníctvo a má medicínske zázemie (Česko, Nemecko, Poľsko). Druhá skupina krajín (Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Maďarsko) si pod kúpeľníctvom predstavujú nemedicínske ozdraveniu vhodné wellness. Na Slovensku sa prejavujú zmiešané medicínske aj nemedicínske zázemia. V Škandinávii je kúpeľníctvo chápané ako súčasť prevencie pred civilizačnými chorobami a je viac spájané s podmienkami, ktoré ponúkajú južné prímorské krajiny.

Medzinárodná riadiaca skupina v apríli 2016 v Prahe rozhodla o konečnom zložení nominácie na zápis do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO, ktorú bude tvoriť 11 kúpeľných miest: Bad Ems (Nemecko), Bad Kissingen (Nemecko), Baden-Baden (Nemecko), Baden bei Wien (Rakúsko), Bath (Veľká Británia), Františkove Lázně (Česká republika), Karlovy Vary (Česká republika), Mariánske Lázně (Česká republika), Montecatini Terme (Taliansko), Spa (Belgicko) a Vichy (Francúzsko). Zúčastnené Európske štáty vyslovili pranie predložiť nomináciu kúpeľných miest do Centra svetového dedičstva v Paríži v januári 2018 (zdroj: www.spaarch.cz).

Medzi významné kúpeľné strediská, tzv. Health resorts in Hungary, možno v Maďarsku zaradiť kúpeľné miesta: Miskolc – Lillafüred, Hárkány, Sopron-Balf, Gyöngyös – Kékestető, Hévíz, Balatonfüred, Parádszabolcs, Zalakaros, Bük, Eger, Debrecen, Gyula, Sárospatak (2 okresy), Mezőkövesd, Nyíregyháza, Sóstógyógyfürdő, Szigetvár (citácia: Andrea Nemes: The quality in Hungarian health tourism by focusing on spas and waterparks, V4 Quality Conference, 18.-19.11.2014, Bratislava). Podľa Magyar Fürdővárosok Szövetsége - Združenie maďarských kúpeľných miest - sú členmi (dostupné na www.magyarfurdovarosok.hu) mestá a obce v Maďarsku: Békés, Békéscsaba, Bükfürdő, Bükkszentkereszt, Cegléd, Cserkesztő, Csongrád, Dávod, Esztergom, Gárdonyi-Agárd, Gyomaendrőd, Hajdúszoboszló, Hajdúszabolcs, Hárkány, Hegykő, Jászapáti, Jászberény, Kapuvár, Kisbér, Kiskunhalas, Kiskút, Kisvárd, Komárom, Lipót, Makó, Marcali, Mátradereske, Mezőkövesd, Mezőtúr, Miskolc, Mórahalom, Mosonmagyaróvár, Nagyatád, Szentgotthárd, Szigetvár, Szombathely, Tamási, Tiszaújváros, Vásárosnamény, Zalakaros. Podľa Maďarskej turistickej kancelárie (Magyar Turisztikai Ügynökség) certifikát kvality v roku 2015 prideliť Zväz maďarských kúpeľov (Magyar

Fürdőszövetség) v 5 kategóriách celkom 21 kúpeľom (liečebné kúpele, zážitkové kúpele, plaváreň, plážové kúpalisko, wellness). Zväz je oprávnený prideliť certifikát kvality každým kúpeľom, ktoré disponujú povolením na prevádzku a spĺňajú kúpeľné podmienky. V každej kategórii je hodnotené podľa iných kritérií a skúmajú technické a hygienické podmienky prevádzky, rozsah a kvalitu ponúkaných služieb, odbornosť a pripravenosť personálu.

Podľa zoznamu (zdroj: www.jedemedolazni.cz/cs/lazenska-mista.html) Sdružení lázeňských míst České republiky sú kúpeľnými miestami: Bechyně, Lednice, Bílina, Bludov, Dubí, Františkovy Lázně, Hodonín, Jáchymov, Janské Lázně, Jeseník, Karlova Studánka, Karlovy Vary, Karviná, Klimkovice, Konštantinovy Lázně, Lázně Aurora - Třeboň, Lázně Bělohrad, Lázně Bohdaneč, Lázně Kynžvart, Lázně Libverda - Hejnice, Mšené - lázně, Lázně Toušeň, Lázně Dolní Lipová, Luhačovice, Mariánské Lázně, Náchod, Osečná - Lázně Kunderatice, Ostrožská Nová Ves, Poděbrady, Pozlovice, Skalka, Slanice, Teplice, Teplice nad Bečvou, Třeboň, Lázně Velichovky a Velké Losiny. Účelom a cieľom Sdružení lázeňských míst České republiky (SLM ČR) je aktívne prispievať k vytváraniu podmienok a nástrojov pre regeneráciu a rozvoj kúpeľníctva a kúpeľných miest, hlavne k zlepšovaniu ich stavu, k rozvoju kúpeľnej a mestskej infraštruktúry, obnovy kúpeľných pamiatok a k rozvoju českého kúpeľníctva a českých kúpeľných miest a vesníc. Pre dosiahnutie vytýčených cieľov usiluje SLM ČR o spoluprácu medzi štátom, mestami/vesnicami a občanmi, kúpeľnými organizáciami a združeniami, ale i o spoluprácu na medzinárodnej úrovni.

6 Regionálna investičná pomoc v kúpeľníctve

Investičná pomoc na podporu počiatočnej investície a vytvárania pracovných miest je poskytovaná formou dotácie na obstaraný dlhodobý hmotný majetok a dlhodobý nehmotný majetok. Pri poskytnutí investičnej pomoci je uzatvorená zmluva obsahujúca identifikačné údaje zmluvných strán, číslo rozhodnutia o schválení investičnej pomoci, intenzitu a výšku investičnej pomoci, termín a spôsob poskytnutia investičnej pomoci, názov a výšku celkových oprávnených nákladov investičného zámeru, výšku skutočne vynaložených oprávnených nákladov investičného zámeru a obdobie, za ktoré sa investičná pomoc poskytuje.

Zákon č. 561/2007 Z. z. o investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov nadobudol účinnosť 01.01.2008. Za toto obdobie prešla globálna a slovenská ekonomika významným vývojom, na ktorý je potrebné reagovať aj v oblasti podpory investícií. Pripravovaný nový návrh zákona o regionálnej investičnej pomoci s predpokladanou účinnosťou od 01.04.2018 reflektuje zmeny potrieb Slovenska v oblasti podpory investícií, zmeny potrieb investorov a zmeny v európskej legislatíve vyžadujúce priamu aplikáciu.

Novo navrhovaná legislatívna úprava je adresnejšie zameraná na podporu investícií týkajúcich sa progresívnych technológií a činností s vysokou pridanou hodnotou. Podporí ciele dosahovania udržateľného hospodárskeho rozvoja a konkurencieschopnosti v globálnom priestore a vytvára väčší priestor pre znižovanie regionálnych rozdielov na Slovensku. K zásadným zmenám patrí vypustenie požiadavky tvorby pracovných miest v priemyselnej výrobe. V oblasti centier podnikových služieb, resp. centier/stredísk turizmu podmienku zamestnania podielu vysokoškolsky vzdelaných ľudí nahradila podmienka vyplácania vyšších ako priemerných miezd v danom okrese. Výraznou zmenou je taktiež modifikácia podmienky realizovania

investičného zámeru v jednom mieste. Investičná pomoc je poskytovaná formou:

1. dotácie na dlhodobý hmotný majetok a dlhodobý nehmotný majetok podľa § 8a zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
2. úľavy na dani z príjmov podľa § 30a zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov,
3. príspevku na vytvorené nové pracovné miesta podľa § 53d zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,

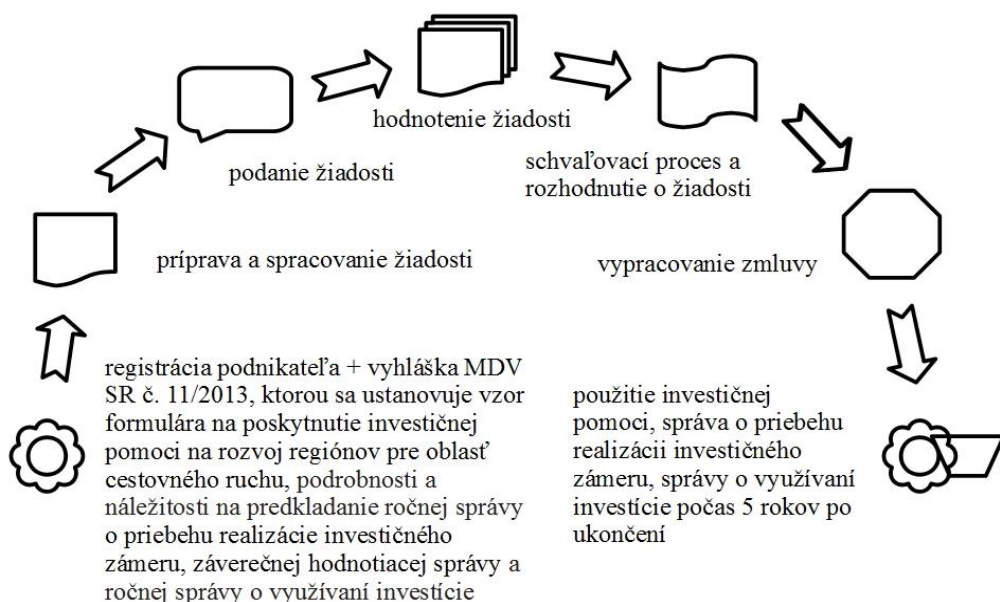
prevodu nehnuteľného majetku alebo nájmu nehnuteľného majetku za hodnotu nižšiu, ako je hodnota nehnuteľného majetku alebo hodnota nájmu nehnuteľného majetku stanovená znaleckým posudkom, pričom sa nepoužijú ustanovenia osobitných predpisov (napr. zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov; zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov; zákon č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov; zákon č. 446/2001 Z. z. o majetku vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov) [6.].

Maximálna intenzita investičnej pomoci pre investičný zámer s oprávnenými nákladmi do 50 mil. € by nemala počas čerpania investičnej pomoci v jednotlivých regiónoch presiahnuť hodnoty vyjadrené ako percentuálny podiel z celkovej výšky oprávnených nákladov investičného zámeru. Ak je investičný zámer realizovaný mikropodnikom, malým podnikom alebo stredným podnikom), možno intenzitu investičnej pomoci zvýšiť pre mikropodniky a malé podniky o 20 % a pre stredné podniky o 10 %.

Maximálna výška investičnej pomoci pre investičný zámer s oprávnenými nákladmi nad 50 mil. € počas čerpania investičnej pomoci by nemala presiahnuť upravenú výšku pomoci vypočítanú pre časť oprávnených nákladov: (a) do 50 mil. € 100 % maximálnej intenzity investičnej pomoci uplatniteľnej v danom regióne, (b) prevyšujúcich 50 mil. € a dosahujúcich najviac 100 mil. € 50 % maximálnej intenzity investičnej pomoci uplatniteľnej v danom regióne, (c) prevyšujúcich 100 mil. € 34 % maximálnej intenzity investičnej pomoci uplatniteľnej v danom regióne.

Ďalšie procesné zmeny súvisia so smerovaním investičnej pomoci podľa potrieb Slovenska, a to tak z pohľadu typov investície, ako aj regionálneho rozmeru realizovania investičných zámerov. Návrh zákona prináša sprísnenie hodnotenia investičných zámerov, sprehľadnenie podmienok poskytnutia investičnej pomoci, sprísnenie podmienok ich plnenia a presné definovanie krokov orgánov štátnej správy v prípade zistenia ich porušenia. Poskytovanie investičnej pomoci bude hodnotené pravidelne na ročnej báze formou ex post analýzy. Poskytovanie investičnej pomoci a kontrolu riadi a koordinuje Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky.

Obr. 6 Proces žiadania a realizácie poskytnutia regionálnej investičnej pomoci

Zdroj: Vlastné spracovanie

V slovenskom kúpeľníctve by mali postupne dostať väčší priestor wellness pobyty v SPA wellness ubytovacích zariadeniach a ponúkať také produkty, ktoré oslovia nielen úzky segment klientely (rekonvalescentov), ale aj mladú a seniorskú generáciu, manažérov, rodiny s deťmi a podobne. V rámci kúpeľného domáceho turizmu prichádzajú čoraz mladší turisti s novými špecifickými nárokmi na kúpeľné služby, ako sú napr. rôzne ázijské, indické a thajské prírodné zdravie zvyšujúce metódy, športové, zábavné, adrenalínové, zážitkové a iné služby. V zahraničí sú s takýmito pobytmi pozitívne skúsenosti a prispievajú k lepšiemu využitiu kúpeľných kapacít na regeneráciu tela i duše turistu.

7 Geoturistika v kúpeľníctve

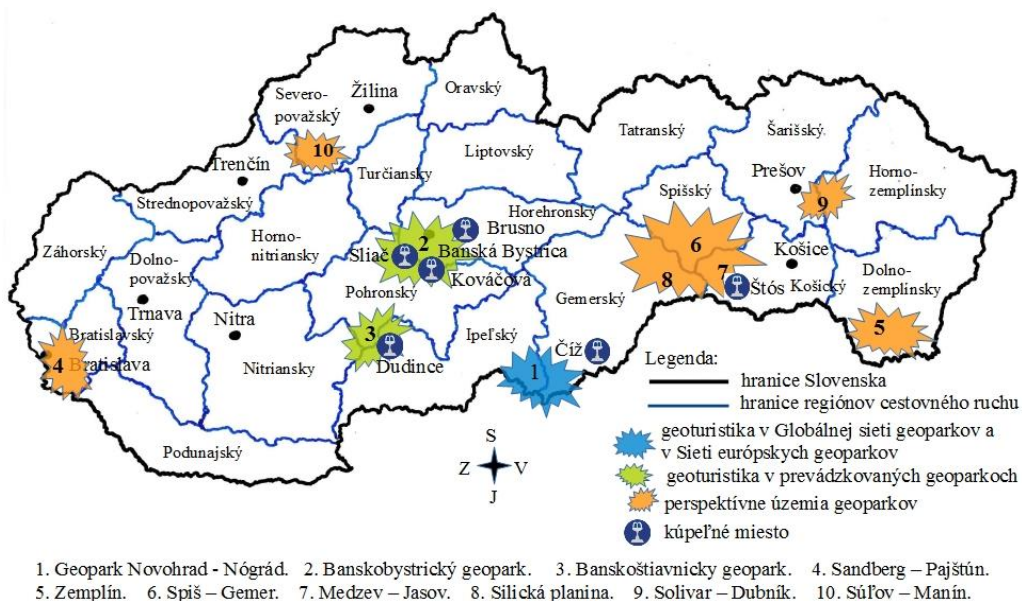
Slovensko má ustanovených 222 národných prírodných rezervácií, 383 prírodných rezervácií, 187 chránených areálov a 231 národných prírodných pamiatok a Národná sieť chránených území zaberá 23,3 % územia. Z hľadiska stavu riešenia a návrhu ďalšieho budovania geoparkov v koncepcii Geoparkov SR (spracované Ministerstvom životného prostredia SR) boli vyčlenené 3 kategórie geoparkov:

1. Prevádzkovaný geopark - Banskštiavnický geopark,
2. Budované geoparky - Banskobystrický geopark a Novohradský geopark,
3. Navrhované geoparky - Dubnícky geopark, Zemplínsky geopark, Sandbergsko-pajštúnsky geopark, Spišský geopark, Silický geopark, Jasovský geopark, Súľovsko-manínsky geopark.

Oficiálne vyhlásenie „Sieť geoparkov Slovenskej republiky“ (SG) s jej logom a udelenie titulu „Geopark Slovenskej republiky“ pre tri aktívne geoparky vyplýva z procesných pravidiel koncepcie pre udelenie členstva v SG, ako novej podpory iniciatívy UNESCO na území Slovenskej republiky. O udelení daného titulu sa rozhodlo hlasovaním na 4. zasadnutí komisie dňa 8.11.2016, na základe výsledkov a správ o činnosti jednotlivých geoparkov za posledné dva roky. Oficiálne odovzdanie titulu „Geopark Slovenskej republiky“ bolo uskutočnené na pôde Ministerstva životného prostredia SR dňa 9.12.2016 a vyhlásené tri aktívne geoparky - Banskobystrický, Banskštiavnický a medzinárodný Novohrad – Nógrád (v r. 2010 zapísaný v zozname svetového dedičstva UNESCO) - ktoré vyplývajú z procesných pravidiel koncepcie geoparkov Slovenska pre udelenie členstva v Sieti geoparkov s aktívnou podporou novej iniciatívy UNESCO.

Vyhlásením SG sa na jednej strane prispieva k napĺňaniu cieľov Agendy 2030 a na druhej strane dôjde k zvýšeniu povedomia spoločnosti o geoparkoch čím sa povzbudia miestne iniciatívy na ďalších potenciálnych územiach na Slovensku, za účelom konštituovania geoparkov, alebo prevádzkovania služieb geoturizmu. Vytvorenie geoparku v týchto územiach (hlavne v ekonomicky málo rozvinutých regiónoch) podnieti komplexný prístup k manažmentu, ochrane a prezentácii dedičstva Zeme v kombinácii s trvalo udržateľným a ekonomickým rozvojom stávajúcim na ekologicky šetrnom turizme.

Obr. 7 Sieť geoparkov Slovenska v turistických regiónoch s kúpeľnými miestami

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Významným spojením pre kúpeľníctvo je geoturistika realizovaná vo vhodnom klimatickom prostredí v blízkosti miest/obcí so štatútom kúpeľného miesta s výkonom aktívnej pravidelnej chôdze turistu tzv. Active Walking, resp. Nordic Walking, resp. kúpeľného pacienta. Potreba budovania a prevádzkovania geoparkov pri uplatňovaní geoturistiky na Slovensku bola zvýraznená v roku 2012 s cieľom zabezpečiť účinnejšiu

spoluprácu medzi Ministerstvom životného prostredia SR, Ministerstvom dopravy a výstavby SR, s vyššími územnými celkami, s miestnymi územnými samosprávami, so záujmovými občianskymi združeniami, so vzdelávacou obcou a podnikateľskými subjektmi. Výhodou slovenského územia, i napriek relatívne malej rozlohe, pre budovanie geoparkov je veľká variabilita geologickej stavby územia s množstvom prírodných útvarov (geotopov) s ktorými sú v mnohých prípadoch späté objekty montanistickej hodnoty, ako aj objekty archeologických, ekonomických a kultúrnych pamiatok európskeho významu [1.].

Fungovanie geoparku si vyžaduje kvalitný manažment garantujúci ochranu, propagáciu, vedecký výskum, environmentálnu edukáciu a rozvoj kúpeľného turizmu v prepojení s geoturistikou založenou na princípoch trvalej udržateľnosti v danom území a zdraviu vhodnom klimatickom priestore. Preto bude potrebné skvalitniť celkovú certifikáciu kvality služieb aj na základe európskych štandardov kvality ISO. Podľa odporúčaní UNESCO geoparky nemajú zahŕňať iba striktné geologickú náplň, ale mali by obsahovať aj geomorfologické, montanistické, kultúrne a historické objekty, ktoré komplexnejším spôsobom vykresľujú celý rámec územia, ako vhodného prvku pre geoturistické účely.

Medzi mestá a obce v ktorých sa nachádzajú kúpeľné miesta s možnosťou uplatnenia geoturistiky v geoparkoch s klimatickými podmienkami vhodnými pre zdravie možno zaradiť v Sieti geoparkov Slovenska – geopark Banskobystrický a Banskštiavnický - mestá a obce: Sliač, Brusno, Kováčová a Dudince a v Globálnej sieti geoparkov UNESCO v Sieti európskych geoparkov – medzinárodný geopark Novohrad – Nógrád obec Číž. Geoturistika v Sieti geoparkov Slovenska je významná a dopĺňaná aj náučnými chodníkmi. Napr. náučné chodníky v Banskobystrickom geoparku majú vybudovaných 18 náučných chodníkov a trás [4.].

Záver

Na základe historického konštatovania Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra Slovenskej Akadémie vied a vyššie uvedených usmernení je možné definovať, že význam slova turizmus je adekvátny k slovu cestovný ruch a ostáva na autorovi, resp. používateľovi akú terminológiu v slovách použije osobitne alebo v ich kombinácii.

Zohľadňujúc vyššie uvedené vyjadrenia možno definovať, že v terminológii najvhodnejším vyjadrovaním sa k predmetu veci s najobsiahlejším významom slova je „kúpeľníctvo v turizme“, resp. „kúpeľníctvo v cestovnom ruchu“. Kúpeľníctvo v turizme je voľnočasová aktivita, t.j. je proces vo voľnom čase, napr. pri čerpaní dovolenky na zotavenie a zaoberá sa čiastočne zdravotnou funkciou s využitím prírodnej minerálnej vody liečivej, prírodnej minerálnej vody termálnej a vody určenej na kúpanie s uplatnením v kúpeľných miestach, termálnych kúpaliskách, akvaparkoch, ako aj prírodných kúpaliskách (jazerá), budovaných kúpaliskách a pod. Za posledných niekoľko rokov sa intenzívne rozvinuli SPA wellness služby. Pojem wellness sa skladá z dvoch slov – well-being a fitness. Slovo wellness má predstavovať kombináciu dobrého pocitu a zdravia. SPA health & SPA wellness produkty sú doplnením k iným produktovým skupinám turizmu, ktoré poskytujú kúpeľné miesta a vo veľkej miere mestá a obce s termálnymi kúpaliskami a akvaparkami, prípadne umelými a prírodnými kúpaliskami.

Pre prax vo výjazdom zahraničnom turizme sa jednoznačne naznačuje potreba na Slovensku zavedenia zdravotného pripoistenia, napr. podľa liečebnej indikácie, pre ľudí s trvalým pobytom na Slovensku. Takisto sa naznačuje potreba vytvárania lukratívnych pôžičiek bankových inštitúcií pre turistov vyhľadávajúcich ozdravenie tela i duše v zahraničí v rámci medzinárodného turizmu. V prospech slovenských turistov s cieľom vykonávania výjazdového zahraničného turizmu takisto významne pomôže aktivita špecializovaných agentúr v turizme s formou uzatvárania zmlúv so slovenskými zdravotnými poisťovňami umožňujúcimi finančnú zľavu podľa liečebnej indikácie s cieľom ponuky kúpeľného turizmu v zahraničí.

Voda je vzácna pre život a pretože je ťažko ovládateľná (pramene, vývery, záplavy, povodne) sa ľudia k nej spravidla prispôbujú. Voda je dôležitá pre ľudský organizmus, pričom jedným z dôvodov únavy je nedostatok vody, pomáha prenášať živiny v tele a dodávať svalom i mozgu potrebnú energiu a tiež regulovať telesnú teplotu. Počtom výskytu minerálnych prameňov Slovensko patrí medzi najbohatšie štáty na svete. Vzhľadom na vývoj a požiadavky turistov vznikajú nové produkty a formy kúpeľníctva v turizme z pohľadu:

a) motivácie turistu:

- 1 Kúpeľníctvo v turizme formou alternatívnej medicíny – návšteva miest a stredísk poskytujúcich procedúry s morskou trávou, vodou alebo bahnom (talasoterapia), v súčasnosti progresívna ajurvéda (veda o zdraví) so skúsenosťami z kúpeľných miest pri indickom oceáne, alternatívne fango založené na využívaní blata z liečivého bahna, resp. thajské, ázijské a exotické masáže.
- 2 Kúpeľníctvo v turizme cestami minerálnych prameňov – návšteva miest s výverom prírodných liečivých vôd a prírodných minerálnych vôd spojená s jej ochutnávkou pri prameni vo vhodne upravenom ochrannom pásme, napr. Cesta minerálnych prameňov v Spišskom regióne cestovného ruchu a Pieninách.
- 3 Kúpeľníctvo v turizme a geoturizme – pešia turistika v zdraví vhodných klimatických podmienkach s nenáročnými chodníkmi zarovnávanými prírodným povrchom so špeciálne budovanými prekážkami, napr. terénne vlny, skoky rôznych veľkostí, rýchle pasáže, ale aj technické kamenné úseky a mostíky. Pre turistu sú zaujímavé tie, ktoré sú v okolí kúpeľných miest kde sú ubytovaní, nemajú veľkú dĺžku a tým aj časovo a fyzicky menej náročné s výkonom aktívnej chôdze turistu tzv. Active Walking, resp. severská chôdza so špeciálnymi chodeckými palicami, tzv. Nordic Walking.
- 4 Kúpeľníctvo v turizme a cykloturizme – bicyklom po vyznačených trasách pri kúpeľných miestach, termálnych kúpaliskách, akvaparkoch, prírodných bio-kúpaliskách a pod.

b) cieľových skupín turistov:

- Kúpeľníctvo v turizme „strieborných kufrov“ - výlučne pre seniorov (pobyty mimo sezóny, relatívny dostatok financií, často s osobitnou cestovnou kanceláriou, verní turisti) s rešpektom na oddych a relax v kúpeľných miestach a územiach s termálnymi kúpaliskami a geoparkami,
- Kúpeľníctvo v turizme a zdravom gastroturizme – návšteva kúpeľných území s gastronomickými zážitkami, napr. bio-potraviny a svieže potraviny, ochutené prírodné minerálne vody, kurzy zdravého varenia, gastro udalosti prírodnej zdravej výživy, domáce zdravie vhodné regionálne gastronomické výrobky, kóšér špeciality, rešpektovanie rastlinnej a živočíšnej výroby a činností založených na náboženstve uplatňovaného podľa zemepisného a kultúrneho rámca, napr. trend dopytu po zdravej strave spĺňajúcej tzv. čisté mäsové a iné potravinové produkty a pod.

Cezhraničný potenciál trhu s balíkmi cestovných služieb sa pre kúpeľníctvo v domácom turizme v plnej miere nevyužíva. Rozdiely v pravidlách na ochranu turistov ich odrádzajú od nákupu balíkov služieb a spojených cestovných služieb a podobne odrádzajú aj cestovné kancelárie, resp. agentúry od predaja takýchto služieb. S cieľom umožniť turistom a obchodníkom, aby mohli plne využívať výhody vyplývajúce z vnútorného trhu a aby bola súčasne zabezpečená vysoká úroveň ochrany turistu, je potrebné pokračovať v aproximácii právnych predpisov v členských štátoch Európskej únie, ktoré sa týkajú balíkov služieb a spojených cestovných služieb [7.].

Behaviorálnou ekonomikou sa získava náhľad do ľudského rozhodovania a porozumenia turistovi v kúpeľnom domácom turizme. Manažéri schopní identifikovať situácie, v ktorých hrozí, že rozhodnutia by mohli byť ovplyvnené nesprávnym smerom tak dostanú nástroje ako sa proti týmto vplyvom brániť a schopnosť lepšie porozumieť správaniu turistov a lepšie s nimi pracovať. Podľa vlastných slov R. Thalera - držiteľa Nobelovej ceny za ekonómiu za rok 2017 - je jeho najväčším prínosom „uznanie, že ekonomické subjekty sú ľudia a že toto [poznatie] musia zahŕňať aj ekonomické modely“ [3.]. Pre tých, ktorí sa neboja zistiť, že v rozhodnutiach niekedy robia chyby a chcú sa naučiť proti nim brániť je behaviorálna ekonomika ideálnym nástrojom na podvedomú tendenciu hľadať informácie a argumenty v zložitom procese kúpeľníctva a wellness pobytov a ktoré potvrdzujú presvedčenia a očakávania v kúpeľnom turizme.

Významné pre kreatívne kúpeľníctvo a intenzívny rozvoj kúpeľníctva v turizme je aj prehodnotenie procesu monitorovania, časovej dĺžky a odbornej zložitosti vlastností prírodných liečivých vodných zdrojov a prírodných minerálnych zdrojov, ako aj vhodných klimatických podmienok na ich uznanie alebo neuznanie do zápisu akreditovaného laboratória a zoznamu vedeného Štátnou kúpeľnou komisiou s cieľom skrátiť monitorovanie na 1 až 2,5 roka. Uplatňovaním služieb v rámci vedy a výskumu poskytovaných Európskou organizáciou jadrového výskumu (CERN), kde je Slovensko 1,5 % akcionárom v zastúpení Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVŠ SR) možno dosiahnuť významné skrátenie poznania vlastností prírodných liečivých vodných zdrojov a prírodných minerálnych zdrojov použitím tzv. urýchľovača molekúl. Pri MŠVVŠ SR je zriadená Komisia pre koordináciu aktivít SR v projektoch ESFRI orientovaných na materiály, fyzikálne vedy, s aplikačným potenciálom v biologických a medicínskych vedách, v chemických vedách a IT zaoberajúca sa predmetnou problematikou. Takisto je možné odbornú zložiť monitorovania prírodných minerálnych vôd uplatnením poznatkov z najmodernejších špičkových laboratórií nachádzajúcich sa v Európskom výskumnom priestore v príslušných výskumných programoch Európskeho strategického fóra výskumných infraštruktúr (ESFRI) zameraných na oblasti priorít výskumu a vývoja pre zdravie a potravinové domény. Napr. v programovej infraštruktúre EuroBioImaging (European Research Infrastructure for Biomedical Imaging - Výskumná infraštruktúra pre zobrazovacie technológie v biologických a biomedicínskych vedách) participuje 23 krajín. Slovensko je pozorovateľom s participáciou Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach a Medzinárodným laserovým centrom v Bratislave. Podobne v programovej infraštruktúre INSTRUCT (Integrate Structural Biology Infrastructure – Integrovaná štruktúra biologickej infraštruktúry) participuje 26 krajín a jej transformáciou na Európske konzorcium výskumnej infraštruktúry INSTRUCT-ERIC. Slovensko participuje prostredníctvom Chemického ústavu SAV v Bratislave.

Dominantným územím pre geopark sú Zemplínske vrchy spolu s vinohradníckou oblasťou Tokaj a blízke okolie. V navrhovanom území je vyčlenených

80 reprezentatívnych lokalít. Predstavuje územie obsahujúce jedno alebo viac miest vedeckej dôležitosti nielen z geologického aspektu, ale aj z hľadiska jeho archeologickej, ekonomickej, turistickej, vinárskej alebo kultúrnej osobitosti európskeho významu, vysvetľuje Slovenská agentúra životného prostredia. Okrem všestranného potenciálu má priniesť aj zvýšenie zamestnanosti a nové ekonomické aktivity v Košickom turistickom regióne s neďalekým kúpeľným miestom Štós v pripravovanom geoparku Zemplín v Dolnozemplínskom turistickom regióne.

So stúpajúcou informovanosťou a skúsenosťou turistov v kúpeľnom turizme sa zvyšujú nároky a očakávania v kúpeľných zariadeniach a termálnych kúpaliskách, ktoré neustále rastú, poznajú charakterizovať svoje potreby a majú viac vedomostí o možnostiach predloženia svojich požiadaviek. Zariadenia v SPA health & SPA wellness zvyšujú štandard, materiálno-technickú úroveň a podporujú vzdelanie svojich zamestnancov. Prichádza na Slovensko čoraz viac mladých ľudí, ktorým turistické ubytovacie zariadenia prispôbujú svoju ponuku a vybavenie vzhľadom na to, že mladý turista má záujem aktívne tráviť svoj pobyt, byť v kolobehu športových aktivít, relaxu, spoznávania, ľahkého adrenalínu a pod. Pre SPA health & SPA wellness sú prejavované špecifické nároky na kúpeľné služby, ako sú napr. rôzne ázijské a indické rekondičné metódy, využívanie talasoterapie, ajurvédy, fanga, thajských masáží, fínskych sáun a pod., účasť na športových, zábavných, adrenalínových a zážitkových produktoch v turizme. Vzhľadom na to, že turisti čím ďalej tým viac si uvedomujú dôležitosť zdravia, dopyt po kúpeľných, wellness, fitness produktoch v turizme, ako aj aktívnej dovolenky by mal záujem v budúcnosti rapídne stúpať. Podľa prieskumov Eurostatu si viac ako 20% turistov Európy žela aktívnejšiu na zdravie orientovanú dovolenku.

Zoznam bibliografických odkazov

- [1.] Geoparky na Slovensku, Ministerstvo životného prostredia SR, 2015.
- [2.] KEREKES J. 2015: Kúpeľníctvo a kúpaliská pre cestovný ruch, Fakulta cestovného ruchu GUNI, Piešťany 2015, Dostupné na internete: <http://www.1000knih.sk/autor/jurkercentrum>.
- [3.] Nobelova cena o tom, že človek sa v ekonomike nespráva ako robot, Trend 9.10.2017
- [4.] Turistické a náučné trasy v Banskobystrickom geoparku, SACR, 2014.
- [5.] Vyhláška Ministerstva hospodárstva SR č. 277/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú klasifikačné znaky na ubytovacie zariadenia pri ich zaradovaní do kategórií a tried v znení neskorších platných predpisov.
- [6.] Návrh zákona o regionálnej investičnej pomoci.
- [7.] SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) 2015/2302 z 25. novembra 2015 o balíkoch cestovných služieb a spojených cestovných službách, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ a ktorou sa zrušuje smernica Rady 90/314/EHS.
- [8.] Doplnené Nariadenie EÚ č. 2010/C65/70 - COMMISSION, LIST OF NATURAL MINERAL WATERS RECOGNISED BY MEMBER STATES (Text with EEA relevance), Last update: 5. April 2017
- [9.] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom.